

Vigkedvű Bence Péter

Még tejfeles szájú fiucska voltam, amikor Vigkedvű Bence Pétert megösmertem. Ebédet hordtam apámnak az állványok alá. Az állványok alatt deszkákön, téglarakásokon terigették ki a munkások a sovány tepertőt, szalonnát, kenyeret. Ettek. Volt, aki magábamélyedve, hallgatagon evett, volt, aki evésközben ujságot olvasott, diskurált, de akadt, aki vidám viccekkel neveltette a malteros embereket. Ezek közé tartozott Bence Péter. Ő volt a lehangosabb, legviccesebb. Gyönyörködve tudtam nézni és a tréfáin hangosan nevettem. De nem csak én gyönyörködtem benne: mindenki. Ő volt a lelke az épületnek. A lányok alig várták, hogy szóhoz jusson.

— Vigkedélyű ember — mondogatta apám — ritka az ilyen manapság.

Mort nehéz, megpróbáltató idők jártak akkor. Az emberek az egész világon nagy baj-terheket cipeltek.

Bizonyára ezért tette hozzá mindig:

— Pedig vannak neki is gondjai! . . .

Mélyebb ismeretség akkor fejlődött ki közöttünk, amikor egyszer az uccán találkoztam vele. Vállamra tette a kezét és azt kérdezte:

— Hogy vagy, kenyeres?

Kettesben folytattuk az utat. Apró meséket, vicceket mondott, amiken én is, ő is nagyokat neveltünk. A legérdekesebb meséje az volt, amelyik a hordógyomrú emberről szólott. Tizenkét szakács hordta görnyedve ebbe a feneketlen gyomorba a jó falatokat és amikor már tizenkét borjút megevett, azt kérdezte, mi van még, mert szörnyen éhes.

— Tudod-e, ki az a hordógyomrú ember?

Nem tudtam.

— Nahát — kacagott — ez a hordógyomrú ember az én házi-
nram, akinek tizenkét lakója van, azok a szolgálai és minden hó-
napban viszik neki az aranyborjút.

Aztán sokáig nem láttam, mert nem hordtam többé ebédet: az élet engemet is beállított a végtelen sorba. Inas lettem. Az állványokon az én kis motyóm is kiterült a dél óráiban; kezeim között fallá, oszlopokká sorakoztak a téglák ezrei; fiatal testem ömlő veritékével öntöztem én is a büszke palotákat; adtam a magam emberi értékét cserébe azért a sovány bérért, amit szombaton elénk dobtak.

Ahogy épületről—épületre röppentem, egyszer ismét összehozott az okoknak és okozatoknak bonyolult sora Péterrel. Mindjárt avval kezdte, hogy megnótem. Közelembé jött és megtagogatott:

— Kicsit zsenge vagy még; siess, erősödj meg, hogy jó tcherbíró állat légy. Csak az ilyeneket értékelik...

Attólfogva együtt jártunk haza. Ezek a hazafeléséták nagyon kellemesek voltak, meséktől és viccektől színesek. Csak most tudtam meg, hogy Bence Péter világlátott ember, összejárta Európa

jelentős részét s egyszer átharcolta magát Amerikába is. Útiél-
ményeiből bőséges szemelvényeket adott s ezekkel mindig lázba-
hozott.

— Hogy' szeretnék utazni én is!

— Lehet még benne részed — nyugtatott meg. — De ne hidd,
hogy máshol jobb. A munkás élete sehol sem rózsás . . .

Ekkor volt először komoly Vigkedvű Bence Péter. Arca el-
mélyedő lett s a homloka ráncborult. Kis várakozás után hozzá-
tette:

— Nehogy ilyen álmaid legyenek . . .

Megfogta vállamat és azt kérdezte:

— Szoktál foglalkozni könyvekkel?

— Már sok könyvet olvastam.

— Az kell! — mondta komolyan. — Az ember végre is nem
élhet úgy, mint az állat.

Még sokat, sok komoly dolgot tudtam meg tőle ezeken a
munkautáni hazafelé sétákon, amikről azelőtt fogalmam sem volt.
Most, hogy a múltak ködén át visszatekintek, érzem: nagy há-
lával tartozom neki, mert az élet bizonytalan ösvényein az irányt
a helyes útra ő mutatta meg.

Aztán ismét elváltunk, hogy soká, nagyon soká találkozzunk
majd. Ez így is történt:

A mesterünk, ez a hatalmas és félelmetes úr, akinek meg-
jelenése az épületen mindig általános izgalmat okozott, aki állan-
dóan elégedetlen volt velünk és folyton káromkodott, üzenetet
küldött. Dél volt, amikor az üzenet megérkezett s a falat meg-
akadt a torkunkon. Üzenetében az állt, hogy „tekintettel a nehéz
viszonyokra, a jövőhéten béreinket kénytelen leszállítani.“

Az üzenet általános elkeseredést váltott ki. Az emberek össze-
dugták fejüket: zúgolódtak. Valóságos forrongás volt az épületen.
Az ideket, hogy „nehezek a viszonyok“ senki nem akarta el-
fogadni.

Az általános zúgolódás közepette egyedül Vigkedvű Bence
maradt nyugodt. Vidáman mókázott, viccelt: „nahát, mit akartok,
mért zúgolódtok, hát a szegény mesternek is élni kell; miből
tartsa ki szeretőit és miből vegyen még egy-két házat öreg nap-
jaira . . .“ és így tovább. Néha munkásokkal láttam suttogni,
értekezni itt-ott, de ezt is nyugodtan, meleg emberi arccal . . .
A nap eltelt, a zúgolódás alábbhagyott. Másnap hallgatag embe-
rek jöttek-mentek az épületen. Érzett, hogy minden fejben szo-
rong egy titkos gondolat s nem tud napvilágra jönni. Este, ami-
kor hazafelé tartottunk, Péter fáradtak látszott.

— Mi lesz most? — kérdeztem útközben.

Keserűen legyintett:

— Semmi. Ezek mind gyáva kutyák. Úgy kell nekik a garas,
mint az ebnek a csont.

Kétségbevontam a szavait, de szombat este, be kellett látnom,
hogy igaza van . . . A fizetésnél a mérnök mindenkitől megkér-
dezte: „aláveti magát az ösmertetett feltételeknek?“ — A munká-
sok lehajolt fejjel, belül való égéssel, a megalázottság érzetével,
sorban így feleltek: „igen — igen!“ Az egyetlen „nem“-et Bence

Péter vágta oda a kérdőhöz. Hangja kemény volt, ércesen csengett. Úgy verődött a fülek dobjaira és a szívekre, mint a kalapács ütése.

Mosolyogva jött ki az irodából. Kalapját vígan fejére csapta, Szerszamos zsákját hátára vetette és csendes dalt dúdolva ment tovább. Amikor a kapu alatt sereglő zúgolódó munkások előtt elhaladt, a zajongás megakadt s a tömeg szorongva, néma tisztelettel nyitott előtte utat. Csak akkor mertek megszólalni ismét, amikor bátor, büszke alakja tovatűnt . . . Ment az uccán. Amint az állványok árnyéka alól kiért, a délutáni nap tüzes fénye kaecagva ölelte karjaiba. Könnyed lépteivel úgy tűnt, mintha a napfényben boldogan repülne . . .

Sokáig néztem utána. Agyamon keresztülfutott egy akaratos gondolat, hogy én is hozzá hasonlatos legyek.

PALOTÁS IMRE

Egy nap a hegyekben

Kinyissam-e a szemem, vagy még aludjak egyet — gondoltam magamban. Elzibbadt tagjaimat félösen nyújtottam ki a kényelmetlen deszkaágyon. Az éjszaka kétszer csúszott ki alólam egy deszka, s én — mély álomból följévedve a földön találtam magam. Jobb lett volna kint aludni a nagy fügefa alatt, jól töltött szalmazsákon, de Milica, az én kedves vendéglátó gazdasszonyom nem engedett.

— Sok a skorpió — mondta — s nedves is hajnalban, nem lesz jó.

Soká nem birtam elaludni. A holdfény az apró ablakon át besütött a szobába. Nem szoktam meg az ilyen recsegő-ropogós ágyat, s így egyre forgolódtam. Majd agyon nem ütött egy nagy darab száraz sármalter, ami levált a fejem fölött levő falról — apróbb-nagyobb földdarabokkal, szalmával, porral beszórta tisztán áthúzott, gyapjúval tömött fejpárnámat. Most már óvatosabb vagyok s nem mozgom annyit, csendesen körülnézegetek a homályos szobában. Olyan, mint a legtöbb ernagorai ház.

Mennyire más ez a szoba, mint az, amelyikben én születtem. Pedig az is csak szegényes parasztház volt. Anyám minden héten bigított sárgafölddel mázolta a padlót, s a falakat évente kétszer szép fehérre meszelte.

Ez a ház itt kőből épült, minden tapasz nélkül. Egy gyenge fal két részre osztja a házat. Az első helyiség egyik felében egy tehén van a borjával, a másik fele, amit egy pár hordó és dézsa választ el, a konyha. A földön szabad tűzhely. A mestergerendáról lelógó vasláncra akasztják a kisebb-nagyobb bográcsot, s alatta szabadon ropog a tűz. Száraz galy a tüzelő. Alacsony, kis asztal s néhány háromlábú kisszék a konyha egész berendezése.

Hát a füst? Az szabadon száll föl, s mivel menyezet nincs, a eserepek közt a háztetőn át illan el, miután vörösre csípte a háziasszony szemeit.